

EDUSKUNNAN VASTAUS 188/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta (HE 183/2006 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 23/2006 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 1 §, 2 §:n 4 kohta, 3 a §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta sekä 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 8 a §:n 1 momentti, 21 a §:n 2 momentti, 22 §:n 1 ja 2 momentti, 22 §:n 5 momentin suomenkielinen sanamuoto, 26 §:n 1 momentti, 6 luvun otsikko, 34 §, 37 §:n 1 momentti, 43 §:n 1 momentti ja 45 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §, 6 §:n 1 momentti, 8 a §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentti, 6 luvun otsikko, 34 §, 37 §:n 1 momentti sekä 43 §:n 1 momentti laissa 118/2002, 2 §:n 4 kohta, 21 a §:n 2 momentti, 22 §:n 1 ja 2 momentti sekä 45 § laissa 362/2005, 3 a §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta sekä 2 momentti laissa 649/2004 ja 22 §:n 5 momentin suomenkielinen sanamuoto laissa 1215/2005, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 362/2005 ja 1215/2005, uusi 5 ja 6 kohta, 3 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainituissa laeissa ja mainitussa laissa 649/2004, uusi 4 ja 5 momentti, 3 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 kohta, 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 118/2002 ja 362/2005, uusi 3 momentti, lakiin uusi 4 a luku ja 42 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on edistää maahan-

muuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnanvapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista sekä turvata turvapaikanhakijoi-

den ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto. Tämän lain tavoitteena on lisäksi auttaa ihmiskaupan uhreja.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *turvapaikanhakijoiden vastaanotolla ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotolla* toimeentulon ja huolenpidon järjestämistä vastaanottokeskuksessa tai järjestelykeskuksessa;

5) *ihmiskaupan uhrilla* henkilöä, joka on ilmeisesti avun tarpeessa ihmiskaupan kohteeksi joutumisen vuoksi tai erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa; sekä

6) *ihmiskaupan uhrien auttamisella* turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen järjestämiä palveluja ja tukitoimia, joiden tarkoituksena on pitää huolta ihmiskaupan uhreista ja heidän toimeentulostaan, edistää heidän toipumistaan ja kotoutumistaan sekä tukea heidän toimintakykyään ja turvallista paluutaan.

3 §

Soveltamisala

Säännöksiä ihmiskaupan uhrien auttamisesta voidaan soveltaa henkilöön:

1) jolle on annettu ulkomaalaislain 52 b §:ssä tarkoitettu harkinta-aika tai jolle on myönnetty ulkomaalaislain 52 a §:n 1 momentissa tarkoitettu oleskelulupa; tai

2) jonka muutoin voidaan olosuhteiden perusteella arvioida olevan ihmiskaupan uhri tai erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa.

Ihmiskaupan uhrien auttamista koskevien säännösten soveltaminen lakkaa, kun 4 momentissa tarkoitettuja perusteita ei enää ole tai avun tarvetta ei muusta syystä enää ole.

3 a §

Pakolainen tätä lakia sovellettaessa

Mitä tässä laissa säädetään pakolaisesta, sovelletaan myös henkilöön:

3) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;

4) joka on ulkomaalaislain 93 §:n mukaan otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisen velvoitteen täyttämiseksi; sekä

5) jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin nojalla.

Lisäksi pakolaiseen rinnastetaan pakolaisen tai 1—5 kohdassa tarkoitetun henkilön perheen jäsen tai muu omainen, jos hänellä on ollut perheside pakolaisen tai oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa ennen tämän Suomeen tuloa.

4 §

Kustannusten korvaaminen

Kunnalle voidaan korvata ihmiskaupan uhrille annetuista uhriasemasta johtuvista erityisistä palveluista ja tukitoimista aiheutuvia kustannuksia.

6 §

Työministeriön tehtävät

Maahanmuuttajien kotouttamisen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleinen kehittäminen, suunnittelu, ohjaus, seuranta ja yhteensovittaminen sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpano kuuluu työministeriölle. Työministeriön hallinnonalalla voi olla vastaanottokeskuksia ja järjestelykeskuksia.

8 a §

Paluumuuttoavustus

Paluumuuttoavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa tarkoitusta varten osoitetun määrärahan puitteissa 3 §:n 3—5 momentissa tai 3 a §:ssä tarkoitettulle henkilölle, joka palaa vapaaehtoisesti kotimaahansa tai lähtömaahansa. Paluumuuttoavustuksena voidaan myöntää kohtuulliset matkakustannukset ja muuttokustannukset sekä avustusta paluumaahan asettumista varten. Paluumuuttoavustuksen myöntämistä ja paluumuuttoavustusta koskevissa asioissa valtionapuviranomaisena toimii vastaanottokeskus 3 §:n 3—5 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta ja kunta 3 a §:ssä tarkoitettujen henkilöiden osalta.

21 a §

Vastaanoton majoituksesta ja palveluista perittävät maksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujenkäytäjältä voidaan periä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukainen maksu. Maksun määrää maksettavaksi vastaanottokeskuksen johtaja. Maksu suoritetaan vastaanottokeskuksen kassaan tai vastaanottokeskuksen ilmoittamalle tilille. Mitä mainitun lain 13 §:ssä säädetään, ei sovelleta turvapaikanhakijaan ja tilapäistä suojelua saavaan eikä ihmiskaupan uhuriin.

22 §

Toimeentulotuki

Turvapaikanhakijalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmiskaupan uhrille voidaan myöntää toimeentulotukea toimeentulotuesta annetun lain mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä. Toimeentulotuen myöntää hakemukselta vastaanottokeskus.

Turvapaikanhakijalle ja tilapäistä suojelua saavalle ei myönnetä majoitusta varten toimeen-

tulotukea rahana, vaan majoitus järjestetään vastaanottokeskuksessa ja ryhmäkodissa.

Vastaanottokeskus voi myöntää turvapaikkaa Suomesta hakeneelle ja tilapäistä suojelua hakeneelle henkilölle toimeentulotukena matkakustannukset hänen lähtömaahansa tai kotimaahansa palaamista varten, jos hänelle ei ole myönnetty oleskelulupaa tai jos hän peruuttaa hakemuksensa ja hän vapaaehtoisesti poistuu maasta.

4 a luku

Ihmiskaupan uhrien auttaminen

25 a §

Auttamisen sisältö

Ihmiskaupan uhreille voidaan järjestää palveluja ja tukitoimia, joihin voi sisältyä oikeudellista ja muuta neuvontaa, kriisiapua, sosiaali- ja terveyspalveluja, tulkkipalveluja sekä muita tukipalveluja, majoitus tai asuminen, toimeentulotuki ja muu tarpeellinen huolenpito sekä turvallisen paluun tukeminen. Palveluja ja tukitoimia annettaessa tulee ottaa huomioon ihmiskaupan uhrin iästä, turvattomasta asemasta sekä fyysisestä ja psyykkisestä tilasta johtuvat erityistarpeet sekä ihmiskaupan uhrin että palveluja ja tukitoimia järjestävän henkilöstön turvallisuus.

25 b §

Toimivaltainen viranomainen

Ihmiskaupan uhrien auttamisessa toimivaltaisesta vastaanottokeskuksesta säädetään työministeriön asetuksella.

Vastaanottokeskus voi järjestää 25 a §:ssä tarkoitettut palvelut ja tukitoimet itse tai ostaa ne julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

25 c §

Auttamisen vireille tulo

Esityksen vastaanottokeskukselle ihmiskaupan uhrille annettavista palveluista ja tukitoi-

mista voi tehdä viranomaisen, ihmiskaupan uhri itse taikka yksityinen tai julkinen palvelujen tuottaja. Palveluja ja tukitoimia ei kuitenkaan voida antaa vastoin henkilön tahtoa.

25 d §

Päätös auttamista koskevien säännösten soveltamisesta

Vastaanottokeskuksen johtaja tekee päätöksen auttamista koskevien säännösten soveltamisesta ja soveltamisen lakkaamisesta siten kuin 3 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

25 e §

Moniammatillinen arviointiryhmä

Vastaanottokeskuksen johtajan päätöksen tukena ja ihmiskaupan uhrien palvelutarpeen arvioimista varten on vastaanottokeskuksen yhteydessä moniammatillinen arviointiryhmä.

Arviointiryhmässä on johtajan lisäksi oltava vähintään yksi sosiaalihuollon asiantuntija ja terveydenhuollon asiantuntija sekä poliisin ja rajatarkastusviranomaisen edustaja. Työvoima- ja elinkeinokeskus asettaa arviointiryhmät kolmeksi vuodeksi kerrallaan kuultuaan lääninhalitusta ja vastaanottokeskuksen johtajaa. Jos arviointiryhmän jäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, työvoima- ja elinkeinokeskus nimittää uuden jäsenen asianomaisen yhteisön ehdotuksesta. Arviointiryhmän jäsenet toimivat virkavastuulla.

Arviointiryhmän on tarvittaessa kuultava asiantuntijoina kunnan viranomaisia, työsuojeluviranomaisia, työmarkkinajärjestöjä, mielen-terveystyön ja lastensuojelun asiantuntijoita ja muuta tahoa, joka on tarpeen ihmiskaupan uhrin auttamiseksi.

Arviointiryhmän tehtävänä on:

1) ihmiskaupan uhrin avuntarpeen sekä auttamista koskevien säännösten soveltamisen ja soveltamisen lakkaamisen arvioiminen;

2) ihmiskaupan uhrin sijoittamisen ja palvelutarpeen arvioiminen;

3) ihmiskaupan uhrin turvallisuusriskien arvioimiseen ja turvallisuustoimenpiteiden suunnitteluun ja järjestämiseen osallistuminen; sekä

4) viranomaisten ja auttamisjärjestelmän toimijoiden välisestä tiedonkulusta huolehtiminen.

25 f §

Asioiden käsittely moniammatillisessa arviointiryhmässä

Vastaanottokeskuksen johtaja kutsuu arviointiryhmän koolle. Vastaanottokeskuksen johtaja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa arviointiryhmälle ja arviointiryhmä saa tehtävänsä hoitamiseksi käyttää yksittäistä ihmiskaupan uhria koskevia henkilötietoja, jos kyseessä oleva henkilö antaa siihen suostumuksensa tai se on välttämätöntä palvelutarpeen arvioinnin, palvelujen järjestämisen tai turvallisuustoimenpiteiden suunnittelun ja järjestämisen vuoksi. Arviointiryhmä ei saa luovuttaa näitä tietoja ulkopuolisille.

26 §

Edustaminen ja puhevallan käyttö

Pakolaislapselle, tilapäistä suojelua saavalle lapselle, oleskelulupaa tai turvapaikkaa hakevalle lapselle ja ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle, joka on Suomessa vailla huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, voidaan määrätä edustaja. Vailla huoltajaa olevalle alaikäiselle ihmiskaupan uhrille tulee aina määrätä edustaja viivytyksettä.

— — — — —

6 luku

Pakolaisten, tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen henkilörekisterit

34 §

Henkilörekisterit

Pakolaisten, tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton suunnittelua ja toteuttamista sekä kotouttamista ja ihmiskaupan uhrien auttamista varten tarkoitettuja henkilörekistereitä ovat:

- 1) asukasrekisteri, johon kuuluvat valtakunnallinen osarekisteri ja vastaanottokeskusten osarekisterit;
- 2) rekisteri pakolaisista (pakolaisrekisteri); sekä
- 3) kuntaanosoitusrekisteri.

37 §

Asukasrekisteri

Asukasrekisteri on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämistä sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanoa varten pidettävä henkilörekisteri.

42 §

Tietojen luovuttaminen

Vastaanottokeskuksen johtaja saa antaa salassapitosäännösten estämättä ihmiskaupan uhrin henkilötietoja viranomaiselle taikka auttamista

toimeenpanevalle taholle, jos kyseessä oleva henkilö antaa siihen suostumuksensa tai se on välttämätöntä palvelutarpeen arvioinnin, palvelujen järjestämisen tai turvallisuustoimenpiteiden suunnittelun vuoksi.

43 §

Salassapitovelvollisuus

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittavat henkilöt eivät saa ilman pakolaisen, tilapäistä suojelua saavan, turvapaikanhakijan tai muun maahanmuuttajan taikka ihmiskaupan uhrin tai hänen huoltajansa tai tämän lain mukaan määrätyn edustajan nimenomaista suostumusta ilmaista pakolaisen, tilapäistä suojelua saavan, turvapaikanhakijan tai muun maahanmuuttajan taikka ihmiskaupan uhrin yksityistä tai perheen salaisuutta ja henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja. Ilmaista ei myöskään saa muuta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatua tietoa, ellei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna edellä tarkoitettujen henkilöiden tai näiden läheisten turvallisuutta.

45 §

Hallintomenettely

Pakolaisten kotouttamista ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa sekä tilapäistä suojelua saavien vastaanottoa ja ihmiskaupan uhrien auttamista järjestävän on käsitellessään tässä laissa tarkoitettuja hallintoasioita noudatettava hallintolakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2006